

STYRT

Forord **STYRT**

Fra 1939 til 1945 stod Europa i flammer. I et forsøg på at udslette eller bremse den nazistiske krigsindustri, gik de allierede over til en massiv bombing af et væld af industriforetagender og militære mål i hele det tyske rige. Til en start foregik aktionerne om dagen, men stigende tabstal flyttede togterne til natlige operationer.

På farefulde aktioner blev primært engelske, canadiske, amerikanske, australske, newzealandske og sydafrikanske unge mænd sendt ud på mission fra engelske luftbaser.

Mere end 463 maskiner blev skudt ned og over 1171 allierede besætningsmedlemmer satte livet til - alene i Sønderborg området styrtede 12 maskiner ned og 88 allierede besætningsmedlemmer blev dræbt eller taget til fange.

For at historien ikke bliver glemt og for at dokumentere den vilje og opofrelse som tusindvis af allierede udviste for at knuse det nazistiske rige, bør en formidlingsindsats derfor lanceres.

STYRT er arbejdstitlen på projektet og ændringer af navnet kan forekomme.

Vision

Med STYRT vil vi fortælle den for mange ukendte historie om de nedstyrkede fly og skæbnen for de besætningsmedlemmer, som blev skudt ned over Als under 2. verdenskrig. Men også historien om luftkrig på godt og ondt frem til i dag.

STYRT skal være et regionalt formidlingscenter, som via de gode historier vil gøre op med de åbenlyse dilemmaer for de implicerede forskellige nationaliteter.

STYRT lægger vægt på at være forenende og samlende for de mange nationaliteter og samtidigt vise krigens gru for gæsterne. Dengang som i dag.

Mål

STYRT er et regionalt formidlingscenter med en faseopdelte udviklingsplan frem mod et nationalt center.

STYRT formidler hovedtemaerne:

- De 12 nedstyrtede fly og deres besætninger under 2. verdenskrig
- Den ufortalte historie om besætningerne og deres skæbne
- Luftkrigens betydning for krigsførelsen – med centrale nedslag fra dengang til i dag.

Fortæller autentiske historier lige her, hvor de foregik.

Fortæller historierne på analoge og digitale platforme, så gæsterne med alle sanser mærker krigens gru.

Skaber mulighed for læring og refleksion over krig og krigens betydning for demokratiet.

Inspirerer til genbesøg som følge af centrets dynamiske udvikling i kraft af stadig nye historier.

Ide

En gruppe initiativrige mennesker fra Sønderborg har i en årrække arbejdet frem mod at virkeliggøre ideen om et "memorial center" et sted på Als med arbejdstitlen AFMCA (Air Force Memorial Center Als). Et center, hvor man kan skabe sig overblik over luftkrigen over Danmark, den enorme indsats og de ofre, som de allierede påtog sig i kampen mod diktaturet. Et oplevelsescenter, hvor man kan gå i detaljer med fly og besætninger samt få indblik i de skæbner, der knytter sig til tiden.

Als er velvalgt, idet her styrtede størstedelen af maskinerne ned. Hvert år på dagene for nedstyrtningerne lægger man kranse og holder taler for ofrene. Gennem et kontaktudvalg koordineres disse mindedage i Sønderborg Kommune.

Med et formidlingscenter kan man skabe en platform for viden om luftkrigen under 2. Verdenskrig. Centret kan være omdrejningspunktet for at skabe kontakt ud til de mange nedstyrtningssteder, som ligger spredt over hele Danmark, måske endda ved at inddrage skoler og andre interessenter aktivt i vedligeholdelse af gravsteder og andre aktiviteter.

Platformene

Vi forestiller os en **lokal** platform med Sønderborg Kommunes mindesmærker som omdrejningspunkt, en **national** platform, hvor alle nedstyrtningsteder bringes i spil, og vi lægger vægt på en **overordnet** fortælling, der sætter luftkrigen ind i et større perspektiv så den både omfatter perioden under 2. Verdenskrig, og fører viden med op til i dag, hvor droner og missilsystemer sætter dagsordenen.

Fortællingen

Fortællingen er enkel - den omfatter besætningerne, maskinerne og missionen. Historier fra dengang og frem til i dag med relevante og spændende nedslag fra luftkrigens historie.

The background of the page features three biplanes flying in a clear, light blue sky. One biplane is on the left, another is in the center, and a third is partially visible on the far left edge. The planes are silhouetted against the sky.

Målgrupper

STYRT har flere primære målgrupper:

- De tre generationer
- Turister i lokalområdet
- Skoleklasser og studerende
- Feriegæster i det nye resort på Nordals
- Efterkommere, der fortsat mindes faldne familiemedlemmer

STYRT henvender sig til de tre generationer af begge køn. Der skal være tydelig diversitet i formidlingen, så begge køn rammes i øjenhøjde.

Der sættes fokus på de turister, som holder ferie regionalt. Der er stort regionalt behov for indendørs aktivitetstilbud af 1 - 2 timers varighed. Det behov dækker STYRT.

STYRT henvender sig med pirrende og nysgerrig formidling til skoler på lejrskole, regionale skoleklasser samt studerende med særlig interesse for historie. Børn og unges besøg skal agere springbræt for besøg med forældre og bedsteforældre.

STYRT tiltrækker også pårørende til de faldne, samt personer og grupper - lokalhistoriske foreninger - med særlig interesse for luftkrig under og efter 2. verdenskrig.

Et formidlings- mæssigt samspil

Et besøg i STYRT og ude på de 12 nedstyrtningssteder skal kunne opleves i en sammenhæng. I formidlingscentret er der dramatiske visualiseringer og interaktiv deltagelse i luftkrigen garneret med besætningsmedlemmernes personlige beretninger. Historien knyttes op på leg og læring.

Man får oplevelsen af et udvalg af de samme historier, som gæsten kan opleve på de 12 nedstyrtningssteder, når man møder QR-koder og APP ved mindestenene. Det var lige her det skete, og man møder på sin egen device repræsentanter fra besætningerne, som fortæller deres historie *on location*.

Der etableres en historisk tilrettelagt rute på Als, hvor man kan besøge et eller flere af de 12 historiske nedstyrtningssteder. Herfra vil man kunne bevæge sig ud til nedstyrtningsstederne, der hver især repræsenterer et historisk sted for et fly og dets besætning.

Formidling

STYRT bringer gæsten helt tæt på historien med varierende sanseindtryk. Man træder ind i en fortælling, hvor hvert rum og hver digital og interagerende aktivitet bringer gæsten ind i den dramatiske fortælling. De dramatiske scenarier binder historierne sammen.

Brug af lys, lyd, lugt og effekter gør besøget til en oplevelse, hvor fornemmelsen af "gåsehud" og panik er en følgesvend, når gæsten bevæger sig gennem centret.

Her er både analog og digital interaktivitet, som giver gæsten sved på panden. Man får en fornemmelse af at være midt i fortællingen i kraft af den engagerende scenografi. Historien fortælles, så den formidler begivenhederne fra flere sider og forskellige synspunkter. Formidlingen forholder sig til de mange dilemmaer såvel til de tyske soldater som til de allierede. Formidlingen er forenende og samlende med det formål at lære af historien.

Formidlingen skal være en succes for alle, så der er oplevelser for samtlige gæster uafhængig af tid, alder, temperament og køn.

Formidlingseksempler

Muligheder og formidlingsvinkler er mangfoldige, men vi har her prøvet at give et par eksempler på den formidlingsindsats, der skal rummes i STYRT

Biograf

Du begynder dit besøg med en inspirerende introduktionsfilm om luftkrig fra dengang og frem til nu. Du kommer i den rette stemning, og du bliver introduceret til besøget i formidlingscentret. Biografen viser dagligt flere forskellige filmklip om luftkrig før og nu. Her vises både klip fra dokumentarfilm og fiktion.

Det digitale kortbord over nedstyrtningsstederne

Ved det store digitale kortbord vælger du, hvor du vil klikke dig frem til mere info. Samtlige danske nedstyrtningssteder fremgår af de flere formidlingslag på Danmarkskortet.

Du vælger en lokation, og et billede af bombeflyet kommer frem samt en kort beskrivelse af tidsangivelse, last, besætningsmedlemmer og deres skæbne formidles på kortbordet. Flere kan vælge samtidigt.

88 faldne silhuetter

Du går langsomt forbi de 88 silhuetter, udformet i fuld legemsstørrelse. På en skærm over silhuetterne kører i sløjfe navnene på de 88 faldne soldater.

Briefingrummet

Du deltager i briefing af din næste mission. Du er en del af besætningen på Lancaster LAN JB412, og I skal på bombetogt mod en kuglelejerfabrik i Tyskland. Inden du forlader briefingrummet, skriver du et afskedsbrev til din familie.

Bombetårnet - luftkrigssimulatoren

Du tager plads i agtertårnet og gør din maskinkanon parat. I bliver angrebet af jagerfly, du deltager i en hidsig luftkrig, og mærker angst og koldsved. I bliver ramt af en fuldræffer. Ild, varme, larm og rystelser hamrer igennem dit tårn. Til sidst kaster du dig ud gennem slusen og falder med faldskærm ned over Als.

Vindtunnelen

Du fortsætter i vindtunnelen, hvor du svæver i en voldsom vind gennem luften, indtil din faldskærm folder sig ud.

Flysimulator

Du sætter dig tilrette i pilotens sæde. I letter fra London og flyver ud over Nordsøen og ind over Als. I følger navigationspunkterne undervejs og ser Als fra luften. Bliver I ikke skudt ned, fortsætter I til Berlin, hvor I udsøger jeres mål og kaster bomberne over et imaginært mål.

Merlinmotoren

Du kommer forbi den store Merlin motor. Du trykker på startknappen og motoren slår digitalt i gang med et kæmpe brøl. Du gasser op og ned på håndtaget.

Droneforhindringsbane

På den indendørs droneforhindringsbane lejer du en drone. Du får udleveret et kort, som viser den rute, som du skal følge via dronens kamera. Du introduceres gennem fortællingen om udviklingen fra Lancasterbombefly til drone.

Legeplads

Du betragter børnene på legepladsen. Legepladsen er indrettet som en flyveplads med tårn, maskiner og andet luftfartsudstyr, som børnene kan lege på.

Den talende mindesten

Efter en forfriskning i cafeen følger du ruten ud i terrænet, hvor de 12 nedstyrtningssteder er markeret på kortet. Du opsøger den første og aktiverer via din telefon den talende mindesten. Her får du historien om flyet, besætningen og deres skæbne.

Virksomhedsstruktur

Der etableres et professionelt driftsselskab for oplevelsescenteret. Repræsentanter for bestyrelsen for Air Force Memorial Center Als udgør en del af bestyrelsen for oplevelsescentret.

Der tilknyttes et Advisory Board som støtte for centrets fortsatte udvikling. Advisory Boardet er bredt sammensat af repræsentanter med tilknytning til det lokale erhvervsliv, turismen, historisk kompetente fagpersoner, uddannelsesinstitutioner og det politiske system i Sønderborg Kommune.

STYRT indgår i et formelt samarbejde med Museum Sønderjylland, oplevelsesinstitutioner og turismen med henblik på fælles markedsføring.

Der ansættes en daglig leder til drift og koordinering af centret herunder en mindre butik. Øvrig arbejdskraft varetages af frivillige.

Cafeen bortforpagtes alternativt drives af centret med lønnet arbejdskraft suppleret med de frivilliges indsats.

Det er ønskeligt, at der opføres et formidlingshus opbygget til formålet. Beliggenhed et sted på Als og gerne i nærheden af Sønderborg Lufthavn. Arkitekturen er vigtig og afspejler husets funktion.

Økonomi og drift

Anlægsbudget

Budgetteret areal	1200 m2 a kr. 20.000 pr. m2	kr.	24.000.000
Udstillingsareal	400 m2 a kr. 25.000 pr. m2.....	kr.	10.000.000

Omfattende:

- Foyer og cafe
- Udstilling
- Mødelokale - auditorium
- Kontor
- Arkiv

Budgetteret anlægsudgift	kr.	34.000.000
--------------------------------	-----	------------

Driftsbudget

Indtægter	20.000 betalende voksne a kr. 80.00	kr.	1.600.000
	Cafedrift	kr.	200.000
	Butik	kr.	200.000
	Omvisninger / foredrag	kr.	50.000
		kr.	2.500.000

Udgifter	Lønninger	kr.	600.000
	Lys, vand, varme rengøring	kr.	1.000.000
	Servicekontrakter	kr.	200.000
	Udviklingsmidler	kr.	100.000
	Øvrige driftsomkostninger *	kr.	600.000
		kr.	2.500.000

*Udendørsarealer, forsikringer, administration, markedsføring

Handley Page Halifax mk. III, MZ 915
Squadron 466, Royal Australian Air Force
F/L Alexander Hutchinson RAF
F/Sgt Clive William Thomson RAAF
F/Sgt Keith Cortney Donald RAAF
Sgt William Henry Francis RAF
Sgt John Traill Leitch RAF
Sgt Benjamin D. M. Warren RAF
Sgt James Gill RAF

R.A.
16-9-1944

STYRT

Prospektet er udarbejdet af HM Projekt ved John Hansen og Hans Ole Matthiesen, i et samarbejde med bestyrelsen bag AFMCA og udvalgte personer, med erfaring fra formidling - redaktionen afsluttet 15. december 2023.

Projektet er støttet af Sønderborg Kommune og LINAK A/S.

Handley Page Halifax mk. III, MZ915
Squadron 466, Royal Australian Air Force
F/L Alexander Hutchinson RAF
F/Sgt Clive William Thomson RAAF
F/Sgt Keith Cortney Donald RAAF
Sgt William Henry Francis RAF
Sgt John Traill Leitch RAF
Sgt Benjamin D. M. Warren RAF
Sgt James Gill RAF

R.A.F.
16-9-1944.

Handley Page Halifax mk. VII, NP 719
Squadron 432, Royal Canadian Air Force
P/O James Cornelius Gallagher RCAF
P/O Joseph Edouard Gerardi Leblanc RCAF
P/O Dermot Reagh McCarthy RCAF
P/O Charles David Crowe RCAF
P/O Joseph G. G. Andre Labelle RCAF
P/O Hugh Norman McLeod RCAF
Sgt Charles Frederick Gill RAF

